

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.изк. Стефан Иванов Хърков

за дисертационния труд на

ЛЮДМИЛА СТАНИШЕВА ГЕОРГИЕВА

докторант на самостоятелна подготовка в Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“,

Вокален факултет, Катедра „Класическо пеене“,

на тема:

**„СПЕЦИФИКА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА РАБОТАТА И ОСОБЕНОСТИ В
СТАТУТА НА ПРОФЕСИОНАЛНИЯ ОПЕРЕН ХОРОВ ПЕВЕЦ В ГЕРМАНИЯ
(ВЪЗ ОСНОВА НА ПРАКТИКАТА В ХАМБУРГСКАТА ДЪРЖАВНА ОПЕРА)“**

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Област на висше образование: 8. Изкуства

Професионално направление: 8.3. Музикално и танцово изкуство

ДАНИ ЗА ДИСЕРТАНТА:

Людмила Георгиева е вокален изпълнител (сопран) с дългогодишна сценична практика. През годините е пяла в бележити български хорови състави, сред които Детския радиохор, Хора на софийските учителки, Камерен ансамбъл „Мадригал“. Висше музикално образование получава във Вокалния факултет на Българската държавна консерватория (днес Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“) в класа по оперно пеене на проф. Лилия Стефанова. Като студентка през 1989 г. дебютира на сцената на Учебния оперен театър в ролята на Лизета от операта „*Тайният брак*“ от Доменико Чимароза.

В 1992 г. Людмила Георгиева започва щатна работа в хора на Хамбургската държавна опера (Staatsoper Hamburg), Германия. В нейния репертоар фигурират над 120 заглавия на музикално-сценични творби от различни стилове и епохи – от XVIII век до съвременността. На сцената на Хамбургската опера тя има както ансамблови, така и солистични участия в постановки на оперни и оперетни творби. Специално място в репертоара ѝ заемат солови партии в произведения на композитори от XX и XXI век – Рихард Щраус, Арнолд Шьонберг, Леош Яначек, Бенджамин Бритън, Ханс-Вернер Хенце, Хелмут Лахенман.

Освен на оперната сцена, Людмила Георгиева участва като солист и в концертни изпълнения на вокално-инструментални творби – „Месия“ от Хендел, Кантата № 51 от Бах, Коронационна меса от Моцарт, Реквием от Верди, „Кармина Бурана“ от Карл Орф и други.

Важна страна от нейната дейност представлява популяризирането на българската музика в Германия. Годици наред тя изнася самостоятелни камерни концерти в Хамбург, Хановер и Берлин с арии и песни от български композитори. За всеки концерт подготвя програмна книжка, в която представя изпълняваните композитори, а текстовете на творбите им превежда на немски.

В 2007 г. участва в основаването на Българската православна църковна община „Св. св. Кирил и Методий“ в Хамбург и в първите няколко години украсява богослуженията със своето възвишено православно църковно пеене. По-късно създава традицията българската община в Хамбург ежегодно да организира празнични концерти за Рождество Христово с участието на български изпълнители.

Чрез своята активна дейност Людмила Георгиева допринася за укрепване на националното самосъзнание и културна идентичност на сънародниците ни в Германия. За своя съществен принос в съхраняването и популяризирането на българската култура, традиции и духовност, тя е удостоена с грамота от

Агенцията за българите в чужбина и два пъти е номинирана за престижното отличие „Българка на годината“.

ДАНИИ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА:

Представеният за защита дисертационен труд се състои от 189 страници, от които 182 страници основен текст и 7 страници приложения. Основният текст е структуриран в шест части – увод, четири глави и заключение с библиография и списъци на приносите и на публикациите по темата на дисертацията.

Целта на изследването е формулирана по следния начин:

„ ... да допринесе за изясняване, конкретизиране и осъзнаване на спецификата на работата на професионалния оперен хоров певец. ... Разработката цели също така да подкрепи развитието и усъвършенстването на Колегията от подобен вид специалисти и да даде практически насоки на младите оперни изпълнители, които правят своите първи стъпки в това изкуство, стремейки се към специализация или работа в Германия.“ (с. 5)

Обект на изследването е „работата на професионалния оперен хоров певец“ (с. 5), а като предмет на проучване е посочена спецификата, организацията и особеностите на работата на оперния хоров певец в Германия, въз основа на практиката в хора на Хамбургската държавна опера. Изследването е изградено посредством анализ на разнообразни по характер материали и практически опит: (i) исторически и юридически документи, (ii) мнения на специалисти в оперни театри, на вокални педагози, на профсъюзни деятели, (iii) практическа дейност на служители в Хамбургската опера, (iv) собствен практически опит на дисертанта.

Постигането на поставената цел е реализирано в четирите глави на дисертацията.

В Първа глава *„Съвременният професионален хоров певец в Германия. Видове професионални хорове“* е разкрита спецификата на понятието „професионален хоров певец“ в Германия. Представени са различните видове професионални хорове и специфичните различия в тяхната работа. Специален акцент е поставен върху етапите на изграждане на ансамблови умения при певците и конкретно при подготовката им за работа в професионален оперен хоров състав.

Втора глава *„Специфика и организация на музикално-изпълнителската работа на професионалния оперен хоров певец“* е фокусирана върху конкретни аспекти на работата на професионалния хоров певец в оперния театър. Анализирани са последователно индивидуалната подготовка на хориста за работа, ансамбловата работа в хоровата репетиционна зала, колективната работа на сцената. Отделено е внимание на въпроса за взаимодействието и взаимоотношенията между хористи и солисти при съвместната им творческа дейност.

Трета глава *„Хамбургска държавна опера“* представя начина по който функционира днес един от големите европейски оперни театри. Разгледани са структурата на оперния театър и неговото управление, правният статут, финансовата и социалната политика. Анализирани са работата на театъра с публиката и особено грижата за музикалното възпитание на младите хора. Проследени са основните етапи от развитието на театъра и е представена информация за участие на български певци на оперната сцена в Хамбург.

Четвърта глава *„Колективно трудово договаряне“* разкрива принципите, на които се гради системата на заплащане на труда на професионалния оперен хоров певец. Представени са двете основни страни в процеса на договарянето – работодатели и синдикати. Разкрит е механизма на колективното трудово договаряне между тях. Специално внимание е отделено на социалното осигуряване и подпомагане. Подчертана е важната роля на защитата на

авторските и изпълнителските права в областта на музикално-сценичните изкуства.

ДАНИИ ЗА АВТОРЕФЕРАТА:

Авторефератът на дисертацията се състои от 85 страници, от които 78 страници основен текст и 7 страници приложения. Текстът на автореферата коректно отразява съдържанието на дисертационния труд.

ПУБЛИКАЦИИ НА ДИСЕРТАНТА ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД:

В списъка с публикации на дисертанта по темата на дисертацията са посочени три заглавия. Първото от тях е на статия, публикувана в списание „Музикални хоризонти“, 2016, № 8, с. 9 – 14. Другите две заглавия са на доклади от научни конференции, проведени в Нов български университет („Млад научен форум за музика и танц“, 2017) и в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ (Докторантски четения, 2020).

ЗНАЧИМОСТ НА ИЗСЛЕДВАНИЯ В ДИСЕРТАЦИЯТА ПРОБЛЕМ:

В основата на дисертацията стои дългогодишният богат практически опит на дисертанта в областта на музикално-сценичното изкуство. Текстът обобщава този опит, съпоставя го с опита на редица други личности и го анализира върху широкото поле на дейност на институциите за музикално-сценично изкуство в съвременна Германия. От тук логично произлиза и основният проблем, поставен в дисертацията, който би могъл да бъде формулиран като **разкриване на един възможен път за постигане на пълноценна творческа реализация на професионално образование оперен певец в професионален оперен хор.**

Формулиран по този начин, изследваният в дисертацията основен проблем е изключително актуален. Той има своето важно значение както в практически, така и в теоретичен план. В практически план проблемът стои от една страна пред младите оперни певци, започващи своята изпълнителска кариера, а от друга страна пред ръководителите на оперни театри, носещи отговорност за развитието на таланта на изпълнителите. В теоретичен план проблемът стои пред изследователите на музикално-сценичното изкуство и на професионалната реализация на музиканта. Особена ценност представлява и това, че в дисертацията въпросите са разгледани в исторически контекст. По този начин актуалността на проблема изпъква на фона на дълголетното развитие на професионалния оперен хор като институция със собствен облик.

В представения за защита труд, дисертантът анализира проблема подробно и компетентно, като в заключението на работата достига до ясен и категоричен извод:

„Хорът не е убежище за неуспели, провалили се солисти или мързеливи певци, притежаващи хубави гласове. Състои се от сериозно интересувачи се и кадърни за тази професия личности, които работят в професионален хоров колектив от любов към хоровото пеене и хоровата работа.

Хоровото пеене предлага много възможности: много по-голямо е разнообразието в репертоара, отколкото това на поечето солисти. Преживяването от „мощния хоров звук“ на един голям ансамбъл е неповторимо. Професията дава сигурен доход и възможности за изяви в проекти извън хора. Въпреки многото трудности, които съчетава в себе си, професията на **хоров певец** в Германия за много певци е мечтана. Хоровият певец има възможност да запази и развие уменията си за баланс между различните сфери в работата и ежедневието, поддържащи неговата уникалност и създаващи предпоставки за дълъг и ползотворен творчески живот. Професионалният хоров живот формира качествата на младите певци и води до личностното им обогатяване.

Едно зряло съвременно общество оценява значимостта на културата, в частност на оперното изкуство, за израстването на всяка нация и отделя необходимите средства за развитието ѝ.“ (с. 170)

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

След запознаване с предоставените ми материали по защитата на дисертационния труд, убедено препоръчвам на почитаемите членове на научното жури присъждането на образователната и научна степен „доктор“ (Област на висшето образование: 8. Изкуства; Професионално направление: 8.3. Музикално и танцово изкуство) на **ЛЮДМИЛА СТАНИШЕВА ГЕОРГИЕВА**. Считам, че работата притежава ценни достойнства и след като бъде редактирана, препоръчвам нейното публикуване.

12 май 2021 г.

Рецензент:

(проф. д.изк. Стефан Хърков)